

Net-minute
MINISTERIE VAN DEFENSIE
LANDMAGHTSTAF

Dit stuk mag niet worden
vermenigvuldigd dan met
toestemming van Hfd Afd
INL/VEIL

CORRESPONDENTIE - ADRES: POSTBUS 90711, 2509 LS 's-GRAVENHAGE

Afdeling / ~~Sec~~ INL/VEIL
Thérèse Schwartzstraat 15
Telefoon: 070 - 73 / 245370 tsl

GEHEIM

ex nr: **45**

Men wordt verzocht bij beantwoording datum en
nummer van deze brief nauwkeurig te vermelden

Aan

zie verzendlijst

bijlagen: 1

uw brief van

uw kenmerk

ons nummer
046/2/G/GEH

onderwerp: Maandoverzicht mei 1979

's-Gravenhage,

22 JUNI 1979

Hierbij bied ik U het maandoverzicht over de maand
mei 1979 aan, samengesteld door de Sectie Inlichtingen
van de Afdeling Inlichtingen en Veiligheid van mijn
staf.

Ten aanzien van de inhoud moge ik kortshalve naar de
Samenvatting verwijzen.

Typ : MK
Coll: ~~gg~~

DE CHEF LANDMAGHTSTAF
VOOR DEZE:
HET HOOFD VAN DE SECTIE INL A
DE LUITENANT-KOLONEL

C. KLOOS

GEHEIM

GEHEIM

Verzendlijst behorende bij brief CLAS van **22 JUNI 1979**
nr: 046/2/G/GEH

	<u>exnr brief:</u>	<u>exnr bijlage:</u>
Minister	1	1
d.t.v. SG	2	2
C-1Lk	3	3 t/m 5
NTC	4	6
C-COKL	5	7
Dir HKS	6	8
Gouv KMA	7	9
C-SMID	8	10 en 11
IGDKL	9	12
Defat Bonn	⑩	⑬ PV Loma/1
Lamat Londen	11	14
Lamat Washington	12	15
Lalumat Parijs	13	16
Defat Ankara	14	17
Defat Damascus	15	18
Lamarlumat Jakarta	16	19
Defat Belgrado	17	20
Defat Warschau	18	21
Defat Oslo	19	22
Defat Ottawa	20	23
C-KMar, bur 2.2	21	24
<u>i.a.a.:</u>		
Stasdef C.L.J. van Lent	22	25
Stasdef W.F. van Eekelen	23	26
CDS	24	27 en 28 (waarvan één ex bestemd voor HPMV)
DGM	25	29
DGEF	26	30
DPKL	27	31
DMKL-T	28	32
(NL) Senior National officer NORTHAG	29	33
NMR Neth AFCENT	30	34
NMR Neth SHAPE tav Maj A. Klein	31	35
Voorz CVIN	32	36
MinBuZa/DAV	33	37
MinBuza/DEU	34	38
CLS	35	39
CMS	36	40
<u>intern:</u>		
CLAS d.t.v. INLA	37	41
PCLAS	38	42
SCP en SCO	③⑨	④③ PT
Sie AZ	40	44
OPN	④①	④⑤ PV 106
TE	42	46
PL	④③	④⑦ PV 4
INLA	44	48 t/m 69
Archief	45	70

GEHEIM

Net-minute **EXnr 70**

**MINISTERIE VAN DEFENSIE
LANDMAGHTSTAF
AFD INLN VEIL**

MAANDOVERZICHT

mei 1979

GEHEIM

MAANDOVERZICHTMEI 1979

De achter de evaluatie geplaatste letters hebben uitsluitend betrekking op interne verwerking en zijn derhalve voor de geadresseerden niet van belang.

INHOUDSOPGAVE

	<u>BLZ:</u>
SAMENVATTING	1
<u>DEEL I: OOST-EUROPA</u>	
<u>Hoofdstuk A: Politiek</u>	
1. <u>Warschaupakt</u>	
a. Bijeenkomst Comité Ministers van Buitenlandse Zaken	2-3
2. <u>Sovjet-Unie</u>	
a. Mogelijk machtsstrijd in Kremlin	4
b. Verdere GOSPLAN-mutatie	4-5
c. Sovjet-Bulgaarse betrekkingen	5-6
d. Sino-Sovjet betrekkingen	6-8
3. <u>Joegoslavië</u>	
a. Collectieve leiding, Dolanc en Sovjet-Joegoslavische betrekkingen	9-12
<u>Hoofdstuk B: Economie</u>	
1. <u>DDR</u>	
a. Sovjet olie- en aardgasleveranties in de periode 1980-1985	13-15
2. <u>Tsjechoslowakije</u>	
a. De economische ontwikkeling in 1978	16-22
<u>Hoofdstuk C: Landstrijkrachten</u>	
1. <u>Activiteiten</u>	
a. Warschaupakt algemeen	23
b. Warschaupakt oefening "SCHILD'79"	23-24
2. <u>Materieel</u>	
a. Invoering T-72 bij de Roemeense landstrijdkrachten	25-26
<u>DEEL II: MIDDEN-OOSTEN/AFRIKA</u>	
1. <u>De gevolgen van het Egyptisch-Israëliisch vredesverdrag</u>	27-30
2. <u>Libanon</u>	
a. Betrekkingen met Syrië en Irak	31-32
b. Vorming van een nieuwe regering	32-33
c. Zuid-Libanon	33-35

SAMENVATTING1. Oost-Europa

Ook tijdens de bijeenkomst van het Warschaupakt Comité van Ministers van Buitenlandse Zaken bleek een Roemeense, afwijkende, mening.

Zowel in de Sovjet-Unie als Joegoslavië zit men met een "opvolgingsprobleem". In beide landen moet men er rekening mee houden dat de partijleider-president (Brezhnev en Tito) binnen afzienbare tijd zullen moeten worden opgevolgd. In beide landen geeft dit problemen.

Nu het bestaande verdrag tussen China en de Sovjet-Unie niet zal worden verlengd in 1980, zal er het komende jaar duidelijkheid komen hoe beide landen hun onderlinge relatie willen regelen.

Na 1980 zal de Sovjet-Unie zijn energieleveranties aan zijn Oosteuropese partners niet verder vergroten.

Dit brengt voor deze landen betalingsmoeilijkheden mede, daar olie- en aardgasleveranties door andere landen in harde valuta zal moeten worden betaald.

Dit geeft des te meer moeilijkheden daar de economische ontwikkeling achterblijft bij de verwachtingen.

Bij de Warschaupakt landstrijdkrachten zijn geen bijzondere activiteiten waargenomen, mede i.v.m. de halfjaarlijkse (gedeeltelijke) personeelwisseling. Wel werd in Hongarije de oefening "Schild 1979" gehouden, maar de omvang hiervan was niet erg groot.

2. Midden-Oosten/Afrika

De situatie in het Midden-Oosten is vrijwel onveranderd: afgewacht moet worden in hoeverre Egypte door alle overige Arabische landen "alleen" wordt gelaten.

De toekomst voor Libanon blijft onzeker; enerzijds doordat het mandaat van de Arabische vredesmacht in juli afloopt en anderzijds door de houding van de Libanese Christenen in Zuid-Libanon.

DEEL I: OOST-EUROPAHoofdstuk A: Politiek1. Warschaupakta. Bijeenkomst Comité Ministers van Buitenlandse Zaken

Op 14 en 15 mei kwam in Budapest het Comité van Ministers van Buitenlandse Zaken van de lidstaten van het Warschaupakt bijeen.

Onder verwijzing naar de Verklaring van het Politiek Consultatieve Comité van het Warschaupakt van november j.l. werd na afloop verklaard dat vraagstukken m.b.t. veiligheid en samenwerking in Europa, stopzetting van de bewapeningswedloop en ontwapening besproken waren. In het kader hiervan onderstreepten de deelnemers de noodzaak van een verdrag tussen de deelnemer-staten van de Conferentie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (CVSE) om niet als eerste kernwapens, noch conventionele wapens, tegen elkaar in te zetten. Voorts verklaarden de WP Ministers zich bereid bij verdrag de in de CVSE Slotakte opgenomen vertrouwenwekkende maatregelen inzake oefeningen en verplaatsingen uit te breiden, en riepen zij op tot een zo mogelijk reeds in 1979 te houden conferentie van alle Europese staten, de VS en Canada om op dit vlak praktische maatregelen uit te werken. De resultaten van de MBFR-besprekingen werden als onbevredigend aangeduid, en de door de NAVO getroffen bewapeningsmaatregelen werden veroordeeld als zijnde in strijd met de belangen van het ontspanningsproces. Met name werd hier gewezen op plannen voor nieuwe nucleaire raketten voor de middellange afstand en de "neutronenbom". Voorts werd aangedrongen op een snelle verwezenlijking van SALT en op het overgaan tot verdere wapenreduceringsmaatregelen, stopzetting van kernwapenproductie en vernietiging van bestaande kernwapenvoorraden, een verbod op het gebruik van kernwapens en op het gebruik van of dreiging met geweld in internationale betrekkingen, een verdrag over een algeheel kernproefverbod en maatregelen ter vergroting van de veiligheidsgaranties van niet-kernwapenbezittende landen. (B-2)(GR/W)

confidentieel

Commentaar: Afgaande op het slotcommuniqué zijn uitsluitend vraagstukken op het militair-politieke vlak aan de orde geweest, waarbij te constateren valt dat geen ideeën in het slotcommuniqué te vinden zijn, die niet eerder in WP- of CVSE-verband of door de Sovjet-Unie alléén aan de orde zijn gesteld. In dit verband kan het slotcommuniqué als propaganda voor de publieke opinie gezien worden, waarbij de gelanceerde "voorstellen" tevens een Westers -Frans- conferentie-voorstel doorkruisen en mogelijk de betekenis van de CVSE-Vervolgconferentie in Madrid (1980) aantasten.

Gezien de afwijkende Roemeense opstelling inzake de betekenis van het Comité van Ministers van Buitenlandse Zaken, en gelet op de Roemeense positie inzake een aantal andere zaken die na de zitting van het Politiek Consultatieve Comité in november 1978 naar buiten kwam, valt op te merken dat het Slotcommuniqué een "grootste gemene deler" weerspiegelt, in die zin dat voor Roemenië onaanvaardbare thema's buiten het communiqué, en wellicht buiten de agenda, zijn gehouden.

Het feit dat de bijeenkomst op dit tijdstip, medio mei, in Budapest plaatsvond maakt duidelijk dat het Comité van Ministers van Buitenlandse Zaken van het Warschaupakt in beginsel één maal per jaar in het voorjaar bijeenkomt en qua ontmoetingsplaats hetzelfde rotatieschema volgt als het Politiek Consultatief Comité, het Comité van Ministers van Defensie (Militair Comité) en de Militaire Raad.

2. Sovjet-Unie

identieel

a. Mogelijk machtsstrijd in Kremlin

Mede in verband met de gezondheidstoestand van Sovjet partijleider-president Brezhnev wordt de laatste tijd herhaaldelijk gespeculeerd over een machtsstrijd in het Kremlin. Afgaande op recente gebeurtenissen wordt daarbij een verzwakking van de positie van Kirilenko geconstateerd, die waarschijnlijk mede samenhangt met, en een uitvloeisel is van, de benoeming van Brezhnev-protégé Chernenko tot volwaardig Politbureau-lid eind 1978.

Dit alles betekent echter (nog) niet dat Kirilenko uitgeschakeld is, veeleer dat hij gezien zijn eveneens gevorderde leeftijd niet meer de meest in aanmerking komende kandidaat is voor een interim leiderschap bij een eventueel plotseling verscheiden van Brezhnev. Eveneens afgaande op recente gebeurtenissen kan de rol van partij-ideoloog Suslov als machtsfactor nog altijd vastgesteld worden, zij het dat de kans gering moet worden geacht dat hij als eerste man zal optreden. Te verwachten is dat het officieel nog altijd geldende collectieve leiderschap hernieuwd benadrukt zal worden, en dat eerst na verloop van tijd een nieuwe leider zich zal kunnen manifesteren. Daarbij is onduidelijk wie in deze overgangsfase náást premier Kosygin, partij-ideoloog Suslov, "Tweede Secretaris" Kirilenko en Minister van Defensie Ustinov, eventueel aangevuld met KGB-Hoofd Andropov, binnen de collectieve leiding een voor-aanstaande rol zal kunnen spelen. Mochten de mede in de pers gesignaleerde gebeurtenissen rond de 1-mei-parade in Moskou echter daadwerkelijk betekenis hebben, dan ware rekening te houden met een belangrijker rol voor de Moskouse partijleider Grishin, die als "hard-liner" bekend staat. Het feit dat hij i.t.t.(Brezhnev-protégé) Chernenko een eigen "achterban" heeft kan hem daarbij goed te stade komen, doch kan mede gezien zijn duidelijke leiderschaps-ambities óók ten nadele van hem werken.

lenstgeheim

b. Verdere GOSPLAN-mutatie

Na de in MO 3/79 gesignaleerde mutaties in het Centraal

Plan Comité(GOSPLAN) is opnieuw een nieuwe GOSPLAN topfunctionaris geïdentificeerd. Het betreft Anisimov(50) die tot dusver 2e Secretaris van het Centraal Comité van de Armeense CP was en kandidaat-lid van het CC van de CPSU is.

Hij is een vliegtuigbouwkundige en zijn benoeming zou daarmede opnieuw een uit de metaalsector afkomstige functionaris in het GOSPLAN brengen als vice-voorzitter, hoewel aangetekend dient te worden dat hij sinds de vijftiger jaren primair een organisatorische partij-carrière heeft doorlopen. Een en ander lijkt opnieuw te duiden op een versterking van het GOSPLAN na de veelvuldige daarop geleverde kritiek, waarbij wellicht met name de metallurgische sector, die met problemen kampt, versterkt zal worden. (B-2)(W)

enstgeheim

c. Sovjet-Bulgaarse betrekkingen.

Begin mei werd Tolubeyev (56) benoemd tot Sovjet ambassadeur in Bulgarije als opvolger van Bazovskiy(61) die daar sedert april 1972 geaccrediteerd was. Tolubeyev was tot februari j.l. Sovjet ambassadeur in Cuba, is lid van het Centraal Comité van de CPSU en is afkomstig uit Dnjepropetrovsk. Hij wordt als een van Brezhnevs protégé's beschouwd.(B-2)(W)

onfidentieel

Commentaar: Gezien de tussen de Sovjet-Unie en Bulgarije gerezen problemen die tot uitdrukking kwamen rond Brezhnevs bezoek aan Bulgarije in januari j.l., zou Tolubeyev's benoeming kunnen betekenen dat de Sovjet leider op dit moment een hem toegewijd functionaris als ambassadeur in Sofia wenst om de bilaterale betrekkingen tussen de twee landen bij te sturen en te controleren. Niettemin kan Bazovskiy's vertrek uit de Bulgaarse hoofdstad niet als voortijdig bestempeld worden, gezien het feit dat hij daar een voor de Sovjet diplomatieke dienst gemiddelde zittingsduur heeft doorgebracht.

Tolubeyev's benoeming is verder nog belangrijk vanwege de goede betrekkingen die tussen Bulgarije en Cuba bestaan, hetgeen een aanwijzing zou kunnen zijn voor een mogelijk gecoördineerd Cubaans-Bulgaars optreden in de Derde Wereld.

onfidentieel

d. Sino-Sovjet betrekkingen

Op 3 april j.l. maakte China bekend het Verdrag over Vriendschap, Bondgenootschap en Wederzijdse Bijstand met de Sovjet-Unie, dat in 1950 gesloten werd en op 11 april 1980 afloopt, niet te zullen verlengen. Als motief werden de grote veranderingen genoemd die zich sinds 1950 in de internationale toestand hebben voorgedaan en het feit dat het verdrag "sinds lang nog slechts in naam bestaat". Tegelijkertijd werd echter verklaard dat de bestaande meningsverschillen tussen de twee landen de instandhouding en ontwikkeling van normale interstatelijke betrekkingen, onder meer op basis van vreedzame coëxistentie, niet behoeften te belemmeren. Daarbij werd voorgesteld onderhandelingen te beginnen met het doel de openstaande problemen op te lossen en de onderlinge betrekkingen te verbeteren. Van Sovjet zijde werd de Chinese aankondiging direct bestempeld als "anti-Sovjet" en "anti-socialistische" daad, en werd ontkend dat het verdrag nog slechts op papier zou bestaan. Tevens werd gesteld dat de Chinese opzegging de spanningen tussen de twee landen zou opvoeren en dat China een "politiek van toenadering tot reactionairen en imperialisten volgt". In een regeringsverklaring van 4 april beschreef de Sovjet-Unie de ontwikkeling van de Sino-Sovjet betrekkingen sinds 1950, en verklaarde dat de verantwoordelijkheid van de opzegging geheel en al bij China ligt. In andere gezaghebbende verklaringen werd China ondankbaarheid verweten gezien de door de Sovjet-Unie in de 50-er jaren verleende steun, werd China een vijandige opstelling jegens de Sovjet-Unie en andere socialistische staten verweten, en werd - als gebruikelijk - een duidelijk onderscheid gemaakt tussen enerzijds de houding van het Chinese volk en

anderzijds de opstelling van de Chinese leaders. Omgekeerd betichtte China de Sovjet-Unie o.m. van een expansionistisch streven, en werd de Sovjet regeringsverklaring afgewezen, en werd tevens de verantwoordelijkheid voor de verdragsopzegging bij de Sovjet-Unie gelegd.

De Sovjet-Unie reageerde op 17 april op de Chinese uitnodiging tot onderhandelingen door zich tot besprekingen bereid te verklaren als China zou doen weten waarover gepraat moet worden, en tevens verklaarde de Sovjet-Unie zich bereid te onderhandelen over een "document betreffende de beginselen van de betrekkingen tussen de Sovjet-Unie en China", ter vervanging van het Vriendschapsverdrag. Deze verklaring werd vervolgens op 5 mei door China beantwoord d.m.v. een diplomatieke nota met het voorstel besprekingen te openen over handel en over wetenschappelijke, technologische en culturele samenwerking. Voorts werd de wens te kennen gegeven de grensbesprekingen te heropenen. Hierbij kan aangetekend worden dat de Sovjet-Unie na de Chinese inval in Vietnam medio februari de jaarlijkse handelsbesprekingen met China opschortte, terwijl de Sino-Sovjet grensonderhandelingen sedert de zomer van 1978 stilligen.

Op haar beurt heeft de Sovjet-Unie weer gematigd positief op de Chinese nota gereageerd, en zouden o.m. Sovjet-Vietnamese consultaties plaatsvinden ter voorbereiding op Sino-Sovjet besprekingen. (B-2)(G/R/W)

Commentaar: Reeds gedurende de afgelopen jaren heeft China meermalen te kennen gegeven dat het Vriendschapsverdrag met de Sovjet-Unie feitelijk geen betekenis meer had en in wezen opgehouden had te bestaan. Hoewel nu de indruk is gewekt dat de daadwerkelijke opzegging mede verband hield met de gebeurtenissen in Indochina, is de opzegging op dit moment feitelijk een uitvloeisel van een verdragsclausule waarin

vastgelegd was dat als niet één jaar voor de afloop (d.w.z. vóór 11 april 1979) het verdrag zou zijn opgezegd, de geldigheidsduur van 30 jaar automatisch verlengd zou worden.

Niettegenstaande de felle Sovjet reacties heeft de opzegging van het Verdrag feitelijk als een soort katalysator gewerkt die ertoe kan bijdragen dat een nieuwe formele regeling van de Sino-Sovjet betrekkingen tot stand komt. Gezien het feit dat een van de principes voor de bilaterale betrekkingen daarbij "vreedzame coëxistentie" zal zijn, onderstreept dat zowel China als de Sovjet-Unie onderkennen en erkennen dat er fundamentele en onoverbrugbare verschillen tussen hun maatschappijvisies bestaan. Dit in overweging nemend kan vooralsnog uitgesloten worden dat opnieuw een monolithisch en verenigd communistisch blok zal ontstaan, voor zover dat ooit werkelijk bestaan heeft. Tegelijkertijd kan worden geconstateerd dat de scherpste kantjes van de desondanks nog altijd gespannen onderlinge betrekkingen zijn weggeslepen, zij het dat de Sovjet-Unie China als gevaar, mogelijk zelfs als het grootste gevaar, blijft zien, en omgekeerd. In dit licht dienen ook aanwijzingen over de mogelijke vorming van een Theater van Militaire Operaties (TVO) Verre Oosten, dat onder van Ligen Petrov zou (komen te) staan en dat Sovjet Militaire Districten zou omvatten die aan China grenzen, bezien te worden. Verder blijft ook duidelijk dat naast de NAVO defensie-inspanningen het Chinese gevaar in Sovjet publikaties, inclusief militair getinte artikelen, een belangrijke rol blijven spelen.

3. Joegoslavië

a. Collectieve leiding, Dolanc en Sovjet-Joegoslavische betrekkingen

Tijdens een plenaire zitting van het Centraal Comité van de Joegoslavische Communistenbond (JCB) op 5 april werd de invoering van het beginsel van "collectief leiderschap" (zie MO 2/79) goedgekeurd, zij het dat een en ander op verschillende niveaus nog nader uitgewerkt en voorbereid moet worden en niet noodzakelijk een uniforme zittingsduur van 1 jaar op alle niveaus zal gelden. Wel werd duidelijk gemaakt dat ook binnen de Joegoslavische strijdkrachten en in het Ministerie van Defensie het beginsel is en wordt doorgevoerd, zoals met name Generaal Petkovski tot uitdrukking bracht. Tijdens deze CC-zitting werd verder duidelijk dat oppositie tegen de invoering van het collectieve leiderschap bestaat, met name omdat gevestigde posities zullen worden aangetast.

Een van de gevolgen van voornoemde beslissing was dat het Partijpresidium op 15 mei besloot de functie van Presidium-secretaris voortaan om de 2 jaar door een ander Presidiumlid te laten vervullen, waarbij ieder der 6 republieken en 2 autonome provincies bij toerbeurt deze belangrijke functie zal bezetten. Tot dusver werd de Presidium-secretaris door het Partijcongres voor vier jaar benoemd, en nog in 1978 was de sinds 1972 in functie zijnde Sloveen Dolanc voor vier jaar herbenoemd. Deze heeft nu zijn functie neergelgd, doch blijft Presidiumlid, en is als secretaris vervangen door de relatief onbekende Kroatische Serviër Dragosavac, die evenals Plv.Presidium-voorzitter Mikulic, i.t.t. de "pragmatische" en "liberale" Dolanc, voorstander van een straffe partijpolitiek heet te zijn. Bij zijn "vertrek" werd Dolanc de zeer hoge Joegoslavische onderscheiding van "Held van de Socialistische Arbeid" verleend vanwege zijn "buitengewone verdiensten" en hij reisde vervolgens op 16 mei met partijleider-president Tito naar Moskou. Hij zou nu volgens een Joegoslavische zegsman de functie van "ideoloog voor beleidszaken" bekleden die vacant was sedert de dood, in februari j.l.,

van de eveneens uit Slovenië afkomstige Kardelj. Opvallend was Dolanc's 1-mei-rede waarin de onafhankelijke opstelling van de JCB vis-à-vis de CPSU beschreven werd als zijnde in overeenstemming met Lenin's ideeën over de samenwerking tussen Communistische Partijen, en waarin hij uitdrukkelijk de rol van Tito en Kardelj in het ontwikkelingsproces van de JCB op de voorgrond schoof als zijnde de ideologisch juiste. (B-2)(G/GR/R/W)

Commentaar: Gezien Dolanc's oude positie als Presidium-secretaris, het feit dat hij reeds sedert februari 1972 als zodanig functioneerde (zij het eerder met andere benamingen) en dat hij een goede vertrouwensbasis met Tito heette te hebben bestempelde hem tot najaar 1978 als een van de grootste kanshebbers voor de uiteindelijke opvolging van Tito als partijleider. Door de invoering van de jaarlijks roterende functie van Plv. Presidium-voorzitter in oktober vorig jaar en de benoeming van Mikulic in die functie, en meer nog door de secretaris-functie nu ook onder het rotatie- en collectiviteitsbeginsel te brengen, is Dolanc's positie nu schijnbaar sterk verzwakt.

Hieraan ten grondslag zou een intrige van Mikulic en anderen liggen, hetgeen voor de periode na de dood van de op 25 mei 87 jaar geworden Tito weinig goeds zou voorspellen voor de eenheid en mogelijk regeerbaarheid van Joegoslavië. Anderzijds zou het collectiviteits- en rotatiebeginsel met zich meebrengen dat alle republieken, autonome provincies en groeperingen binnen de Joegoslavische federatie bij toerbeurt een kans krijgen in de landsleiding, hetgeen eenheidsbevorderend kan werken, zij het dat de continuïteit en de kwaliteit van de beleidsvoering vanwege het functioneren van minder ervaren functionarissen anderszins tot grote problemen kan leiden.

Bij dit alles dient opgemerkt te worden dat het in "communistische" systemen altijd gevaarlijk is als "kroonprins" beschouwd te worden, mede omdat het voortdurend op de voorgrond schuiven tot factievorming tégen de betrokken functionaris kan leiden, waarbij afgunst een rol kan spelen. Mede hierom zou Dolanc's vertrek uit zijn prominente functie en ogenschijnlijke stap terug juist een bewuste maatregel kunnen zijn om het "kroonprins-syndroom" te bestrijden en daardoor op langere termijn Dolanc's positie juist te versterken. Bovendien kan gesteld worden dat in Joegoslavië en andere communistische landen vaak geldt dat de feitelijk belangrijkste machtsposities, anders dan het partijleiderschap, in nevelen gehuld zijn of althans formeel een weinig opvallende plaats in de totale machtsstructuur hebben. Het feit dat Dolanc bij zijn afscheid als presidium-secretaris "Held van de Socialistische Arbeid" werd en vervolgens Tito naar Moskou vergezelde, daarna nog als mogelijk opvolger van Kardelj als ideoloog werd aangeduid, kan daarom betekenen dat Dolanc achter Tito nog altijd dé sterke man achter de schermen is. Gezien zijn opstelling vis-à-vis de Sovjet-Unie betekent dit mogelijk dat voor een politieke koers gekozen is die hoe langer hoe meer tot confrontaties met de Sovjet-Unie zal kunnen leiden, zij het hoofdzakelijk op het politieke vlak.

Een verdere aanwijzing hiervoor vormt een uitlating van een hoge Joegoslavische functionaris, begin maart, dat de Joegoslavische Partij voor een officiële anti-Sovjet opstelling zou hebben gekozen, terwijl verder bij de Joegoslavische strijdkrachten in het politiek onderricht het thema "Warschaupakt,

Oorlogsvijand nummer 361" wordt gehanteerd. In dit verband kan ook nog opgemerkt worden dat ondanks positieve uitlatingen over het bezoek van Tito, Dolanc, cs aan de Sovjet-Unie de diverse verklaringen en redes geen aanleiding geven om dit bezoek als succesvol te duiden, in die zin dat de bestaande spanningen (zie MO 2/79) uit de wereld zouden zijn geruimd. Het feit dat de Joegoslavische en Sovjet media veel minder aandacht aan deze reis besteedden dan aan het bezoek van Tito aan Moskou in augustus 1977 vormt hiervoor mede een aanwijzing.

Hoofdstuk B: Economie1. DDRa. Sovjet olie- en aardgasleveranties in de periode 1980-1985

De onderhandelingen tussen de DDR en de SU over Sovjet olie- en aardgasleveranties gedurende de volgende planperiode (1981 - 1985) zijn afgesloten en hebben als resultaat opgeleverd, dat de SU de olie- en aardgasleveranties tot 1985 niet meer zal vergroten maar op het in 1979 bereikte niveau zal handhaven. De Sovjet-beslissing vanaf 1 januari 1980 de olie- en gasleveringen niet meer te verhogen werd gemotiveerd met een verwijzing naar moeilijkheden bij de bevrediging van de eigen energiebehoeften. Een en ander heeft in beginsel tot gevolg, dat de DDR nog sterker door contracten aangaande olie- en aardgasleveranties met landen die betaling in "harde valuta" verlangen, haar energievoorziening in de volgende planperiode zal moeten gaan veiligstellen. (C-2)(R)

Commentaar: Hoewel de afgelopen twee jaar door Sovjet functionarissen reeds was aangegeven, dat na 1980 geen verdere vergroting van de omvang van de energieleveranties aan de Oosteuropese CEMA-landen te verwachten viel, gaat deze melding nog verder: Immers, tot dusver werd aangenomen dat in de volgende planperiode de te verwachten daling van de Sovjet olie-export naar Oost-Europa door stijgende aardgas- en electriciteitsleveranties zou worden gecompenseerd. Zou het bovenstaande bericht juist blijken, dan zou de opstelling van de SU inzake energieleveranties aan haar CEMA-partners aanzienlijk verscherpt zijn.

Het motief voor het besluit de olie- en aardgas-export te stabiliseren, namelijk de moeilijkheden rond de eigen energievoorziening, lijkt voor wat betreft het aardgas niet erg overtuigend. De productie ervan neemt in de SU nog steeds (zowel absoluut als relatief) aanzienlijk toe.

Mogelijk zou bij de voornoemde Sovjet beslissing (ook) de handelspolitieke wens een rol kunnen hebben gespeeld de indirect voor de ontwikkeling van de Sovjet-economie essentiële energie-uitvoer naar het Westen op lange termijn veilig te stellen. Het is tevens niet uitgesloten dat het besluit ook de Sovjet onzekerheid over de toekomst van de aardgasleverantie-overeenkomst tussen de SU, enkele Westeuropese landen en Iran in het kader waarvan vanaf 1981 Iraans aardgas naar de SU zou worden geëxporteerd en de SU op haar beurt aan enige Westeuropese landen en Tsjechoslowakije aardgas zou leveren, weerspiegelt.

Met betrekking tot de aardolieleveranties van de SU aan de DDR kan nog worden opgemerkt, dat de SU in de huidige planperiode (1976 - 1980) in het totaal 88,2 miljoen ton olie naar de DDR zou exporteren. Voorzover bekend heeft de SU zich tot dusver aan de leveringsverplichtingen gehouden.

Blijkens het eind december 1978 ondertekende handelsprotokol voor 1979 zal de SU dit jaar 18,5 miljoen ton leveren. Indien het bovengenoemde bericht juist is en ook in 1980 dus 18,5 miljoen ton olie geleverd zal worden, zal de Sovjet olie-export naar de DDR in de jaren 1976 - 1980 feitelijk 88,7 miljoen ton in totaal gaan bedragen. Wordt dit niveau in de periode 1981 - 1985 gehandhaafd, dan zal de olie-export naar de DDR in de volgende planperiode 92,5 miljoen ton olie, dat wil zeggen 4,3% méér dan in de jaren 1976 - 1980, bedragen.

In 1978 heeft de DDR 3,7 miljard m³ aardgas uit de SU ontvangen, terwijl het handelsprotokol voor dit jaar voorziet in aardgasleveringen door de SU aan de DDR van 4,4 miljard m³. Voorzover bekend is een verhoging tot 6 miljard m³ in 1980 gepland. Dit maakt het op de aardgasleveranties na 1980 betrekking hebbende onderdeel van de melding op zijn minst twijfelachtig. Immers, indien dat

bericht juist is, zou dat Sovjet aardgasleveranties van 4,4 miljard m³ per jaar betekenen. Met andere woorden lager dan oorspronkelijk gepland was voor 1980.

Hoewel de DDR al geruime tijd door maatregelen gericht op een aanzienlijke besparing in het olie-verbruik en op vergroting van de rol van kolen in het (industriële) energieverbruik ernaar streeft de problemen op het gebied van de energievoorziening het hoofd te bieden, zou bevestiging van voornoemde melding betekenen dat de DDR het energieverbruik (verder) zal moeten terugdringen. Deze conclusie moet ook in samenhang worden gezien met het feit dat de DDR feitelijk niet over voldoende "harde valuta" beschikt om de olie-import uit niet-communistische landen sterk te kunnen opvoeren. Gezien de huidige prijsontwikkeling op de wereldmarkt, die de "harde valuta"-kosten van deze invoer nog verder heeft vergroot, zijn de vooruitzichten voor de DDR om door olie-aankopen op de wereldmarkt de energievoorziening zeker te stellen dan ook vrij somber te noemen. Het lijkt aannemelijk dat de komende jaren door de problemen rond de energievoorziening de economische groei in de DDR negatief beïnvloed zal worden.

2. Tsjechoslowakije

ienstgeheim

a. De economische ontwikkeling in 1978

In 1978 heeft de ontwikkeling van de Tsjechoslowaakse economie niet aan de planverwachtingen voldaan. De stijging van het nationaal inkomen bedroeg slechts 4%, terwijl een toename van 4,9% was gepland. Dit teleurstellende resultaat kan voor een deel worden toegeschreven aan de bij de vastgestelde streefcijfers achterblijvende ontwikkeling van de landbouwsector. De bruto landbouwproductie nam in 1978 (ondanks een kwantitatief goede graanoogst van bijna 11 miljoen ton) met slechts 1,5% toe (tegenover een geplande productiestijging van 3,4%). Hoewel de productietoename in de vee- teelt bevredigend was (2,6%; plan 1,3%) voldeed vooral de omvang van de fruit-, groente- en suikerbietenogst (alsmede die van maïs) niet aan de planverwachtingen.

Het naar Tsjechoslowaakse begrippen weinig ambitieuze doel inzake de industriële produktie, dat voorzag in een productietoename met 5%, werd wèl gehaald. Deze groei was voor een (onverwacht) groot (n.l. voor 85%) deel te danken aan de stijging van de arbeidsproductiviteit. De meeste takken van industrie wisten hun voor 1978 vastgelegde productieplan te realiseren. In dit verband kunnen onder meer de zware machinebouw en de chemische industrie genoemd worden, terwijl de productie van consumptiegoederen en bouwmaterialen eveneens de geplande omvang haalden. In de energiesector bleef de kolenproductie enigszins achter bij de planverwachtingen. Hetzelfde gold voor de electriciteitsproductie. Met betrekking tot de investeringen kan worden opgemerkt, dat deze (in de industrie) met 6,6% toenamen en daarmee het geplande stijgingspercentage in niet onbelangrijke mate overtroffen (namelijk met 1%). Bovendien werd, in tegenstelling tot wat door het investeringsbeleid was beoogd, het plan voor investeringen in nieuwe machines en uitrusting wèl gerealiseerd terwijl de omvang van de kapitaalinvesteringen voor de bouw en modernisering van fabrieksinstallaties bij de planverwachtingen achterbleef.

In 1978 namen zowel de lonen (+ 4,1%) als de kleinhandelsomzet (+ 4,6%) sterker toe dan in het jaarplan was voorzien.

Tegelijkertijd namen ook de spaartegoeden verder toe, hetgeen erop wijst dat ondanks de aangegeven groei van de productie van consumptiegoederen de binnenlandse markt nog steeds niet volledig kan voorzien in de behoeften van de Tsjechoslowaakse consument. Op het gebied van de buitenlandse handel werd in 1978 een omzetstijging van 8,5% gerealiseerd, terwijl een toename met 7,1% gepland was. De omzet van de handel met de overige socialistische landen nam nog sterker toe, namelijk met 10,2%. De export nam in zijn totaliteit met 9,4% toe, de import met 7,7%. Terwijl de plandoelstellingen voor wat betreft de handel met de socialistische landen wél werden gerealiseerd en de invoer uit het Westen zoals gepland de in 1977 bereikte omvang slechts in geringe mate overschreed, bleef de export naar het Westen achter bij de planverwachtingen. In dit verband kan met name op de teleurstellende exportprestaties van de Tsjechoslowaakse machinebouwsector gewezen worden. De ontwikkeling van de buitenlandse handel heeft ertoe geleid, dat in 1978 het tekort op de handelsbalans met het Westen enigszins afnam, terwijl dat met de overige CEMA-landen met ongeveer 100 miljoen dollar steeg. Aan deze laatstgenoemde ontwikkeling heeft stellig de stijging van de prijs van de uit de SU geïmporteerde olie bijgedragen. (B-2)(W,R,G)

Confidentieel

Commentaar: Hoewel de Tsjechoslowaakse autoriteiten over de ontwikkeling in 1978 van de economie in het algemeen en van de industrie in het bijzonder gematigd tevreden kunnen zijn, is er een aantal problemen en knelpunten die de toch al teruglopende economische groei en daarmee de kansen op verwezenlijking van de Vijfjarenplandoelstellingen de komende jaren in sterke mate negatief kan beïnvloeden.

Zo doet de verwezenlijking van het plandoel inzake de groei van de industriële productie niets af aan het feit, dat deze productie kwalitatief te wensen over laat en voor een zeer groot deel niet aan de hoogste op de wereldmarkt geldende normen voldoet. Dit heeft een negatieve invloed op de Tsjechoslowaakse export

van vooral de machinebouw-sector naar het Westen. De gegevens over de ontwikkeling van de West-handel in 1978 bevestigen dat. Daarnaast lijken uitlatingen van de minister van Financiën, Ler, in december 1978 erop te wijzen, dat in de toekomst een verdere uitbreiding van de uitvoer naar zeker de Europese CEMA-landen door de ontoereikende kwaliteit van de Tsjechoslowaakse artikelen zou kunnen worden bemoeilijkt.

Dit kwaliteitsvraagstuk waarmee de Tsjechoslowaakse industrie (en dan vooral de machinebouw-sector) te kampen heeft zou (tijdelijk !) minder belangrijk worden, indien men zich wat betreft de uitvoer van industrieproducten (nog) sterker op de SU zou gaan richten. Dit zou de afzetproblemen, welke zich op de Westerse markten in toenemende mate voordoen, in belangrijke mate oplossen. Gezien het Sovjet streven de ontwikkeling van Siberië op industrieel gebied te versnellen, zou de Tsjechoslowaakse industrie zich dan immers van een omvangrijke, stabiele afzetmarkt verzekerd weten. Een dergelijke koers zou doorvoering van de structurele veranderingen in de Tsjechoslowaakse industrie die noodzakelijk zijn om een einde te maken aan de vertraging in de groei van het nationaal inkomen en de industriële productie die de afgelopen jaren is opgetreden echter niet bevorderen. Ook het vorig jaar ingevoerde "Ler-experiment" (zie MO 3/78) heeft niet tot structurele verbeteringen in organisatie en bedrijfsvoering in de industrie geleid. Het lijkt hoogstens marginale verbeteringen ten gevolge te hebben en niet in staat te zijn de noodzakelijke verhoging van de efficiency en rentabiliteit van de Tsjechoslowaakse industrie te bewerkstelligen.

De vereiste modernisering (en herstructurering) van het productie-apparaat, die tevens het kwaliteitsprobleem zou helpen oplossen en zo het concurrentievermogen van de Tsjechoslowaakse

industrie zou kunnen vergroten, is feitelijk zonder een sterkere economische oriëntatie op het Westen niet te realiseren: de noodzakelijke vergroting van de invoer van Westerse technologie zou echter gepaard (moeten) gaan met het opnemen door Tsjechoslowakije van omvangrijke kredieten. Daardoor zou de momenteel nog beperkte schuldenlast, die eind 1978 een omvang had van 2 à 2,5 miljard dollar, in betekenis gaan toenemen. Tot dusver zijn er nog onvoldoende aanwijzingen, dat de Tsjechoslowaakse regering haar zeer terughoudende opstelling inzake de met de invoer van Westerse technologie verbonden opname van Westerse kredieten gewijzigd heeft. Ook uit het jaarplan 1979 valt geen koerswijziging af te lezen. Immers, in dat plan is wél een stijging van de uitvoer naar de niet-socialistische landen met 7% als doelstelling vastgesteld, maar wordt tevens beoogd de invoer uit het Westen met slechts 2% te laten toenemen. Blijkens persberichten (Financial Times 29 maart 1979) is de regering óók niet bereid in de volgende planperiode (1981 - 1985) tot een sterke vergroting van de invoer uit het Westen over te gaan.

Als gevolg van de energie-crisis welke zich de afgelopen winter in alle hevigheid in Tsjechoslowakije heeft gemanifesteerd, zijn de kansen op realisering van de doelstellingen van het 1979-jaarplan bij voorbaat reeds verkleind. De energievoorziening, die begin dit jaar dusdanig tekort schoot dat tot tijdelijke sluiting van fabrieken moest worden overgegaan, lijkt ondanks de geplande verhoging van de investeringen in de mijnbouw, de geplande versnelling van de bouw van kerncentrales en de opstelling van een op energie- en brandstofbesparing gericht programma, zeker op de korte termijn niet in de gewenste omvang te kunnen worden veilig gesteld.

In Tsjechoslowakije, waar het energieverbruik zeker in de industriële sector uitzonderlijk hoog te noemen is, is de electriciteitsproductie primair afhankelijk van de bruinkoolwinning (in vooral Noord-Bohemen). Afgezien van het feit, dat technologische problemen de bruinkoolproductie in dat gebied negatief beïnvloeden, neemt ook de kwaliteit van de in Noord-Bohemen gewonnen kolen af. Dit kan alleen door een nog grotere productie worden gecompenseerd. Het moet echter betwijfeld worden of een dergelijke (bruinkool)productiestijging in de vereiste omvang daadwerkelijk zal kunnen worden gerealiseerd. In dat verband moet tevens op de onvoldoende uitgeruste transportsector worden gewezen. Het streven van de Tsjechoslowaakse regering de ontwikkeling van kernenergie te versnellen moet uiteindelijk de huidige afhankelijkheid van de bruinkoolwinning verminderen. Echter eerst in de laatste jaren van de volgende planperiode (1981 - 1985) zal dit (vooral in samenwerking met de SU uit te voeren) kernenergieprogramma (indien geen vertragingen bij de uitvoering ervan optreden) een wezenlijke bijdrage aan de energievoorziening kunnen gaan leveren.

Hoewel Tsjechoslowakije nog steeds zo'n 2/3 van zijn energieverbruik weet te dekken door eigen energiebronnen, moet de betekenis van de olie- en gasinvoer in financieel-economisch opzicht niet onderschat worden. Het grootste deel van het geïmporteerde olie en gas is afkomstig uit de SU. In 1979 zal 18,3 miljoen ton olie door Tsjechoslowakije uit de SU kunnen worden geïmporteerd. Als gevolg van het feit, dat de door de SU gerekende prijs voor deze olie aanzienlijk gestegen is en na 1980 geen verdere stijging van (de omvang van) deze olie-invoer uit de SU te verwachten is, zijn de vooruitzichten voor wat

betreft de toekomstige olievoorziening in hun totaliteit op zijn minst onzeker te noemen. In de toekomst zal daarom in toenemende mate een beroep moeten worden gedaan op olieproducerende landen in het Midden-Oosten. In dat verband lijken vooral Irak en Libië als leveranciers in aanmerking te komen. De machtswisseling in Iran heeft het anderzijds op zijn minst twijfelachtig gemaakt of de komende jaren via de Adria-pijplijn de olie-invoer uit het Midden-Oosten in de gewenste omvang kan worden veiliggesteld. De sterke stijging van de olie-prijzen die de afgelopen maanden zijn beslag heeft gekregen, zal in ieder geval de financiële mogelijkheden van Tsjechoslowakije ten aanzien van de olie-import uit OPEC-landen verder beperken. De ontwikkelingen in Iran hebben daarnaast de in 1976 afgesloten overeenkomst met Iran inzake aardgasleveranties in de periode na 1981 op zijn minst onzeker gemaakt. Wel kan een stijging van de aardgasinvoer uit de SU zelf worden verwacht. Door dit alles moet het waarschijnlijk worden geacht, dat de Tsjechoslowaakse regering ook in de 80er jaren primair zal zijn aangewezen op de eigen energiebronnen en op leveringen uit de SU voor wat betreft de binnenlandse energievoorziening. Voor de Sovjet leveranties zal echter een hoge(re) prijs moeten worden betaald in de vorm van een grotere (financiële) betrokkenheid van Tsjechoslowakije bij de ontwikkeling van de energie- en grondstoffenvoorraden in Siberië. Daardoor zal echter tevens de ruimte voor een vooral via invoer van Westerse technologie te realiseren modernisering van het Tsjechoslowaakse productie-apparaat beperkt worden. De problemen op het gebied van de energievoorziening en in de industriële sector, waarmee zoals gezegd de teleurstellende ontwikkeling van de

export naar het Westen samenhangt, leiden tot de conclusie dat de komende jaren een verdere vertraging van de economische groei en een slechts geringe verhoging van de levensstandaard in Tsjechoslowakije te verwachten zijn.

Met betrekking tot de toekomstige ontwikkeling van de levensstandaard kan nog worden opgemerkt, dat de geruchten die in de afgelopen wintermaanden de ronde deden over een aanstaande verhoging van de prijzen van elementaire levensmiddelen (en een navenante verlaging van de betreffende overheidssubsidies ten behoeve van een verhoging van de investeringssector) eveneens in die richting wijzen. Hoewel een fundamentele wijziging van het huidige prijsbeleid nog niet heeft plaatsgevonden lijkt dit economisch gezien vrijwel onvermijdelijk (in het licht van onder meer de vereiste groei van de investeringen). De voortzetting (of beter: intensivering) van de restrictieve invoerpolitiek maakt het onwaarschijnlijk dat de voorziening van de Tsjechoslowaakse bevolking met industriële consumptiegoederen en levensmiddelen, die het afgelopen jaar slechter is geworden, op korte termijn verbeterd zal kunnen worden.

Hoofdstuk C : Landstrijdkrachten1. Activiteitena. Warschaupakt algemeen

De oefen-/opleidingsactiviteit bij de Warschaupakt landstrijdkrachten in de Centrale Sector was gedurende de verslagperiode over het algemeen slechts gering. Dit was normaal voor de tijd van het jaar en voornamelijk het gevolg van de halfjaarlijkse personeelwisseling bij de diverse lidstaten van het Warschaupakt. Tegen het eind van de verslagperiode namen de activiteiten enigszins toe doch werden beheerst door basis en functieopleidingen welke overwegend plaatsvonden in de garnizoenen of de onmiddellijke omgeving daarvan. Gevechtsopleidingen kwamen in het algemeen niet boven het niveau van peloton en compagnie.

b. Warschaupakt

De oefening "SCHILD'79"

Op 3 mei werd door het Hongaarse ministerie van defensie bekendgemaakt dat gedurende de maand mei in Hongarije de Warschaupaktoefening "SCHILD'79" zou worden gehouden. Volgens de bekendmaking zou aan de oefening worden deelgenomen door de strijdkrachten van Bulgarije, Tsjechoslowakije, Hongarije, Roemenië en de Sovjet-Unie.

Vorbereidingen voor de oefening waren vanaf 3 mei aangevangen en de deelname zou minder dan 25.000 man bedragen.

De bekendmaking door het ministerie van defensie te Budapest was geen officiële aankondiging in het kader van de CBM's en er werden ook geen waarnemers uit Westerse en/of NAVO-landen uitgenodigd.

T.a.v. de deelname door gevechtselementen van de deelnemende landen heeft vanaf het eerste begin onduidelijkheid bestaan. Zo was het bij het afsluiten van dit overzicht nog steeds niet duidelijk waaruit de Bulgaarse deelname heeft bestaan. Volgens diverse meldingen zou een Bulgaars gemechaniseerd infanterieregiment aan de oefening deelnemen dat vanuit Bulgarije per schip naar de Sovjet-Unie zou reizen en vandaaruit per trein naar Hongarije. Hiervan is echter niets gebleken. Dezerzijds wordt de mogelijkheid niet uitgesloten dat een Bulgaarse eenheid, ter sterkte van maximaal een bataljon, per luchttransport naar Hongarije is verplaatst. Het materieel van de

eenheid zou in dat geval b.v. per trein door Roemenië naar Hongarije kunnen zijn vervoerd. Er is echter ook een melding dat de Bulgaarse eenheid haar materieel in Hongarije van de Sovjets zou ontvangen. Eveneens m.b.t. de Roemeense deelname heeft enige onzekerheid bestaan, doch uit diverse meldingen en verklaringen is uiteindelijk gebleken dat slechts enkele tientallen Roemeense stafofficieren de oefening hebben bijgewoond, mogelijk met een waarnemersstatus. Verder zou een kleine Roemeense topografische eenheid de oefening hebben bijgewoond.

Hoewel m.b.t. aard en omvang van de oefening, alsmede het oefeningsgebied nauwelijks iets bekend is, heeft een analyse van de beschikbare gegevens het volgende beeld opgeleverd: Het oefeningsgebied lag ten zuiden van Budapest en werd ten oosten en westen begrensd door resp. de rivier de Tizza en de westoever van het Balatonmeer. In de periode 3 - 16 mei heeft vermoedelijk een staf oefening plaatsgevonden, vanaf de 16^e gevolgd door een optreden door deelnemende gevechtseenheden. Dit optreden heeft naar verwachting een sterk demonstratiekarakter gehad en werd gadegeslagen door o.m. de ministers van defensie van de WP-lidstaten, de Opperbevelhebber der Verenigde Strijdkrachten, MSU Kulikov en diens Chef Staf, Lrgen Gribkov.

Het hoogtepunt van de oefening werd vermoedelijk gevormd door het overschrijden van de Donau, nabij Dunafoldvar (CS 4586) op 18 mei waarbij eveneens een luchtlanding werd uitgevoerd door elementen van, vermoedelijk 103 Gde Lldiv/MD-Wit Rusland die hiertoe vanuit de Sovjet-Unie werden aangevoerd met een tiental IL-76 "CANDID's". Volgens zwakke aanwijzingen bestond de Sovjet deelname aan de oefening verder uit elementen, behorende tot 2 Tkdiv/YuGV.

De leider van de oefening "SCHILD'79", de Hongaarse minister van defensie, Lrgen Czinege zou hebben verklaard dat de oefening van west naar oost zou verlopen, hetgeen betekent dat de "defensie capaciteit tegen een uit het Westen opdringende agressor" is beproefd. Volgens tenminste één persbericht werd het defensieve optreden kennelijk wel gevolgd door een tegenaanval met als resultaat het doorbreken van de vijandelijke hoofdverdedigingslijn en het achtervolgen van de terugtrekkende tegenstander.

De oefening werd op 19 mei beëindigd.

2. Materieel

a. Invoering T-72 bij de Roemeense landstrijdkrachten

In maart 1979 werd in Tirgoviste (LK 7677) in een object van o/i Tkreg/1 Mechdiv/2 Lr een 30-tal T-72 waargenomen.

Commentaar: Om diverse redenen betreft het een zeer interessante waarneming. Het is de eerste keer dat een niet-Sovjet WP-land zo'n groot aantal tanks van dit type ontvangt. Eind augustus '78 werd één T-72 op een trailer bij een machinefabriek in Plzen (CSSR) waargenomen. Vermoedelijk betrof het hier een demonstratie-exemplaar. Omstreeks dezelfde tijd reden 6 T-72 met Hongaarse bemanning in het oefengebied Tata (BT 98) in Hongarije. Hoewel het hier om een groter aantal T-72s ging, zijn er redenen om aan te nemen dat het slechts beproevingsexemplaren waren. Het 30-tal T-72s in Roemenië geeft door de aanwezigheid bij een operationele eenheid en aantal de indruk dat het de eerste aanzet is voor een algemene levering van deze tank voor de Roemeense landstrijdkrachten.

Gezien de toestand van het Roemeense tankbestand is dit zeer wel mogelijk. Van de circa 1500 tanks zijn ongeveer 350 van het type T-34 en de overige zijn veelal in slechte staat verkerende T-54/55s.

Er zijn echter ook sterke aanwijzingen dat Roemenië zelf in de vervanging ervan wil voorzien. Het streven naar een zekere autarkie op het gebied van de bewapening had reeds geleid tot de eigen productie van resp. het ORAO gevechtsvliegtuig (Roemeens-Joegoslavische coproductie) en de TAB-70 serie, een BTR-60P versie. Daarnaast bestaan er plannen voor een eigen tankproductie. Thans zouden reeds enkele prototypen in beproeving zijn. Volgens een bericht, waarvan de juistheid niet vastgesteld kan worden, zou na 1980 met de seriebouw begonnen worden. De voorbereidingen

voor de productielijn zouden reeds ter hand genomen zijn. De nieuwe Roemeense tank zou een "verbeterde T-54/55" zijn, voorzien van een 122 mm kanon met gladde loop als hoofdbewapening. De productie zou slechts 850 exemplaren gaan bedragen. Dit aantal is economisch gezien niet aantrekkelijk, doch dit bezwaar weegt niet op tegen de voordelen die men ziet in het bereiken van autarkie op een belangrijk wapengebied. Mede gelet op de productie van de ORAO en de TAB-70 serie moet het dan ook niet worden uitgesloten dat Roemenië inderdaad een eigen tank zal gaan bouwen. In welke aantallen en of het kwalitatief zal voldoen is dan een van de vele vraagtekens.

In 1978 ontving Roemenië ca. 50 T-54/55 van Polen. Naar verluidt zou dit de eerste levering zijn van een veel grotere bestelling. De aankoop van deze relatief verouderde tank moet gezien worden als een vervanging van een evenredig aantal T-34.

De recente levering van 30x T-72 aan Roemenië, waaraan de SU mogelijk bijzonder gunstige economische voorwaarden heeft verbonden, maakt bovengenoemde tankproductie op zijn minst twijfelachtig. Het is echter niet uitgesloten dat Roemenië met de levering van de T-72 door de Sovjets accoord is gegaan om de toch reeds gespannen politieke verhouding met de SU niet verder te belasten, maar tegelijkertijd toch wenst door te gaan met de productie/voorbereiding van de "nationale" tank.

DEEL II MIDDEN-OOSTEN/AFRIKA1. De gevolgen van het Egyptisch-Israëliisch vredesverdrag

Het lijkt erop, alsof Irak met het wegvallen van Egypte als spil van de Arabische wereld, zichzelf een nieuwe rol heeft toegedacht, in de zin van een brugfunctie tussen gematigde en radicale Arabische landen. Met name zouden de sterk anti-communistische en anti-Sovjet uitspraken van minister van buitenlandse zaken Saddam Hussain, alsmede het ontstaan van de twee CPI-ministers uit de regeringscoalitie, ten doel hebben de conservatieve Saoediërs duidelijk te maken, dat Irak in een functie van bemiddelaar te vertrouwen is. Overigens betekenen deze anti-communistische uitdrukkingen niet, dat de band tussen de Sovjet-Unie en Irak op het punt van breken staat: de militaire en economische betrekkingen tussen beide landen vinden normaal doorgang zij het dat tezelfdertijd Irak blijk geeft niet van de Sovjet-Unie alleen afhankelijk te willen zijn, hetgeen ondermeer tot uitdrukking komt in het streven naar wapenaankopen in Frankrijk.

Onder invloed van de gematigde houding van Saoedi-Arabië en de "neutrale" positie van Irak bracht de conferentie van Bagdad het besluit tot stand - met de status van aanbeveling - de politieke relaties met Egypte te verbreken en steun te staken. In de loop van de daaropvolgende weken werd duidelijk, wat deze aanbeveling materieel voorstelde. Op dit moment hebben - behalve de ook in Bagdad reeds afwezige staten Soedan, Oman en Somalië - alle Arabische staten hun diplomatieke betrekkingen verbroken; verder is Egypte geschorst uit de Islamitische conferentie van ministers van buitenlandse zaken, uit de Arabische Raad voor de Burgerluchtvaart, uit de Arabische Postunie en uit de VN-commissie voor het Midden-Oosten, hebben Syrië en Irak in hun landen het Egyptische persburo MENA gesloten, en heeft Jordanië alle handel met Egypte verboden.

Cruciaal voor de effectiviteit van de Arabische sancties blijft evenwel de houding van Saoedi-Arabië, in het bijzonder ten aanzien van de economische betrekkingen. De enige stap die zij tot nu toe gezet heeft op dit gebied is de ontbinding per 1 juli a.s. van de Arabische Organisatie voor Industrialisering, die ten doel had met behulp van oliegelden uit de VAE, Qatar en Saoedi-Arabië in Egypte, een Arabische wapenindustrie op te bouwen. Hoewel nog onduidelijk is wat de exacte financiële consequenties zullen zijn voor Egypte, valt aan te nemen dat een vertraging in de modernisering van de Egyptische strijdkrachten zal optreden. Een definitieve ontbinding zal bovendien 15.000 Egyptenaren hun arbeidsplaats kunnen kosten. Of verdere stappen van Saoedi-Arabisch zijde nog zullen volgen, is vooralsnog onzeker: meerdere berichten wijzen erop, dat zij aarzelt om straffe economische

sancties toe te passen, waarbij wordt aangetekend, dat Saoedi-Arabië preferereert op inofficiële wijze via Westeuropese banken, Noord-Jemen, VAE en Oman naar steun te continueren.

In de context van ideologische verschillen binnen de Arabische wereld lijkt de Saoedi-Arabisch politiek inderdaad logisch: een totale economische boycot zou de stabiliteit van het Sadat-regime ernstig in gevaar kunnen brengen, alsmede het risico met zich brengen, van de val van een ideologische bondgenoot van de Saoediërs en de vervanging ervan door een radicaal bewind. Een enge interpretatie van de aanbevelingen van Bagdad biedt de Saoediërs de mogelijkheid hun orthodoxe principes te beleven en tegelijkertijd de stabiliteit in de regio niet al te zeer te ondermijnen. Anderzijds weet Sadat zich gesterkt in de wetenschap, dat totale economische isolatie voor de Arabische staten zelf zware gevolgen kan hebben. Egypte vormt nog immer het financiële, economische, technologische en culturele centrum van de Arabische wereld, en met name de Egyptische gastarbeiders in de oliestaten nemen veelal vitale posities in. Zolang de Arabische staten deze mensen niet durven (of kunnen) aanpakken via het verbod op geldoverboekingen naar Egypte, weet Sadat zich verzekerd van zijn belangrijkste deviezenbron. Daarbij komt nog, dat die Arabische landen, met name Saoedi-Arabië en Koeweit, die financiële belangen in Egypte hebben, zich uit praktische overwegingen niet eenvoudig kunnen terugtrekken uit joint ventures en vermogensposities.

Dit alles zou kunnen verklaren, waarom Sadat zich in feite bijzonder resoluut heeft opgesteld tegenover het Bagdad-front, en het vredesproces met Israël niet heeft laten verstoren onder druk van de geuite dreigementen. Integendeel, in zijn 1-mei-rede waren juist de Saoedi-Arabisch leiders het mikpunt van zijn kritiek: zij werden ervan beschuldigd hun geld en invloed te gebruiken om de collectieve verbreking van betrekkingen te organiseren. Maar dit neemt niet weg, dat Sadat zich niet kan permitteren een pure "Einzelgänger" in de Arabische wereld te zijn (of te blijven): de binnenlandse oppositie zou met de daadwerkelijke gevolgen van de economische maatregelen tegen Egypte aan invloed kunnen winnen en zijn positie - op grond van de interne economische malaise - kunnen ondergraven. Verder heeft ook Soedan haar aanvankelijke steun aan de Egyptische politiek ingetrokken: de instemming van President Numeiry met de Camp David-akkoorden had een toename van interne onrust, tot uitdrukking komend in stagnatie van het nationale verzoeningsproces, studentenonlusten, en mislukte coup-pogingen ten gevolge gehad.

Dit alles heeft ertoe geleid, dat recentelijk in Egyptische gezagskringen weer geluiden hoorbaar zijn die meer overeenstemmen met de algemene gevoelens in de Arabische wereld ten aanzien van de soevereiniteit van Jerusalem, de positie van de Palestijnen in het onderhandelingsproces met Israël, en de

hervatting van de Geneefse conferentie, waarvan premier Chalil verklaarde een voorstander te zijn, daarbij aansluiting zoekend bij het beleid van Jordanië. Indien de onderhandelingen met Israël over de uitvoering van de vredesakkoorden eventueel stagneren lijkt het niet onmogelijk, dat deze geluiden beschouwd moeten worden als een prelude voor een Egyptische toenadering tot de Arabische standpunten. Vooralsnog evenwel worden de Arabische verhoudingen gekenmerkt door de isolatie van Sadat.

Met de overdracht van El-Arisj aan Egypte door Israël is op 25 mei jl. een vervolg gemaakt met de materialisering van de eerste fase van het Egyptisch-Israëliësch vredesverdrag. In de hieropvolgende autonomie-onderhandelingen over de Westbank (Judea en Samaria) en de Gaza-strook zal de kern van het centrale Midden-Oosten-conflict: de rechten van de Palestijnen tegenover het Israëliësch recht op veiligheid aan de orde komen. Door de Israëliërs zal nu de cruciale vraag beantwoord moeten worden, of zij willen toestaan dat er een geraante wordt geconstrueerd, dat de eerste omtrekken van een mogelijk latere Palestijnse staat vertoont.

Infeite hebben de Israëliërs deze vraag al beantwoord met het plan-Begin en via de samenstelling van de onderhandelingscommissie voor de autonomie. De vage formulering uit het verdrag van 20 maart, waarin wel autonomie van de bewoners maar niet van het grondgebied werd beloofd, is op eenduidige wijze door Begin geconcretiseerd: het gebied zal volledig onder controle van Israël blijven staan. Het Israëliësch militaire bestuur zal zich weliswaar terugtrekken, maar wordt niet opgeheven, de Israëliërs blijven verantwoordelijk voor de veiligheid, inclusief de strijd tegen terreur, het leger zal bepaalde locaties bezet houden, de nederzettingenpolitiek zal worden voortgezet, en deze blijven onder Israëliësch bestuur ressorteren, en de Palestijnen krijgen geen wetgevende bevoegdheden. De commissie die deze punten zal gaan verdedigen wordt gedomineerd door mensen van de harde lijn, onder voorzitterschap van Burg, de leider van de Nationale Religieuze Partij en uitgesproken voorstander van de nederzettingenpolitiek.

De Israëliërs hebben ondertussen hun politiek geïllustreerd door twintig nieuwe nederzettingen op de Westbank te plannen. Verder heeft de regering-Begin getracht het initiatief te behouden in het vredesproces, gebaseerd op bilateraal overleg (d.w.z. onder uitsluiting van multilaterale kaders waarin mogelijkerwijs ook de PLO vertegenwoordigd zou kunnen zijn) via het aanbod van een vredesverdrag aan Libanon en Jordanië, waarbij voor de laatste uitdrukkelijk de opgave van de Westbank werd uitgesloten. Beide landen weigerden evenwel op het aanbod in te gaan. Met name de opstelling van Koning Hoessein is opvallend sedert de ondertekening van het vredesverdrag. In het verleden geacht deel uit te maken van het kamp der gematigden,

getuige zijn huidige reacties van een hardere politiek tegenover Egypte en Israël. Zoals bovenvermeld heeft Amman alle handel met Egypte verboden, en is er een toenadering bespeurbaar tussen de PLO en Hoessein, tot uiting komend in de steun van Jordanië aan "de legitieme eis van het Palestijnse volk op een nationale staat" en de vrijlating van Palestijnse politieke gevangenen.

Dat juist nu Jordanië tot voornoemde acties overgaat, betekent een belangrijke wijziging in de verhouding tot de PLO. Tegelijkertijd hebben de reacties van de Palestijnen op het vredesverdrag een gewelddadiger vorm aangenomen via een escalatie van terroristische activiteiten, niet alleen vanuit Zuid-Libanon, maar nu ook vanuit Jordaanse bases. Tot dusver hebben de Israëliërs alleen nog in Libanon, niet in Jordanië, tegenacties ondernomen. Voor de Palestijnen zullen de Israëliërs voorstellen terzake van de autonomie-onderhandelingen een verdere bevestiging vormen van de onverenigbaarheid met de eigen eisen. Niet onwaarschijnlijk lijkt, dat zij een oplossing voor de soevereiniteit over de Westbank en de Gaza-strook in het kader van het Egyptisch-Israëliërs vredesverdrag zullen trachten te dwarsbomen.

Wat betreft de Westerse wereld tenslotte kan de Arabische eenheid tegenover Egypte en Israël gevolgen op het economische vlak hebben. Bij de tegenstanders van het Israëliërs-Egyptische vredesverdrag wordt dit nl. als "Pax Americana" aangeduid, dat wil zeggen vrede op Amerikaanse voorwaarden die geen rekening houden met de Palestijnse en Arabische belangen. Deze opstelling wordt gesteund door de Sovjet-Unie, die van deze gang van zaken zou kunnen profiteren. Een en ander zou met name gevolgen kunnen hebben voor de olieprijs en -toevoer.

2. Libanon

a. Betrekkingen met Syrië en Irak

De belangrijkste politieke gebeurtenis in de afgelopen periode voor de ontwikkelingen in de Libanese crisis is de topontmoeting van president Sarkis met zijn Syrische collega Hafez Assad op 14 mei j.l. te Damascus geweest. Onderwerpen van gesprek waren daar de Syrische militaire presentie in de Libanon, de toekomst van de Arabische Vredesmacht, de situatie in Zuid-Libanon, de Libanese regering, en de gevolgen van het Egyptisch-Israëliëse vredesverdrag. Men mag stellen, dat in werkelijkheid deze topontmoeting - ondanks het feit dat er weinig over de resultaten van de gesprekken naar buiten is gekomen - een verdere bevestiging is geweest van de "client-staat" relatie van Libanon met Syrië.

Op dit moment vormen de 40.000 man Syrische troepen in Libanon - na de verdwijning van het contingent militairen van de VAE eind april - nog de enige deelnemers van de Arabische Vredesmacht. De beëindiging van het mandaat ervan op 27 juli a.s. en de mogelijk volledige opheffing van de interventiemacht na die datum, op grond van m.n. de Saoediarabische weigering de financiële lasten te dragen, vormden de aanleiding voor Assad om in overleg met de links-libanese president een modus te vinden welke de Syrische invloed continueert. Daarbij streeft hij enerzijds naar een juridische figuur die de Syrische militaire controle legitimeert en anderzijds naar een inkrimping van de legermacht in Libanon; dit laatste in de eerste plaats op grond van de enorme kosten (80 mln dollar per maand). Bovendien zijn er tekenen, dat het Alawi-regime van Assad onder toenemende spanning van met name Soennitische zijde staat. In dit verband bestaat de mogelijkheid van het sluiten van een defensie-pact tussen Syrië en Libanon. Vooralnog is van een dergelijk akkoord nog niets bekend, maar de kans erop bij een eventuele opheffing van de ADF lijkt groot. In hoeverre er een daadwerkelijke terugtrekking van de Syrische troepen zal volgen, zal verder afhangen van de interne machtsverhouding in Libanon tussen christenen en linkse groeperingen, en van een mogelijke toename van invloed van de kant van Irak. Bekend is, dat de Syriërs ontevreden waren over het bezoek van Saddam Hussain - de Iraakse minister van buitenlandse zaken - aan Beirut, alwaar deze de Iraakse betrokkenheid in Libanon wenste te vergroten, en een Syrische disengagement trachtte te bereiken. Door de

Syriërs werd dit laatste opgevat als een inmenging in interne aangelegenheden.

im b. Vorming van een nieuwe regering

De tweede belangrijke politieke gebeurtenis vormde het ontslag-aanbod van het kabinet Selim Al-Hoss, en de aanvaarding hiervan - na ruggespraak met Assad - door Sarkis. In het verleden had Sarkis reeds enige malen het ontslag geweigerd te accepteren. Nu kan Al-Hoss zich beroepen op de succesvolle vervulling van de taak die de voorlopige regering bij haar instelling was opgedragen, namelijk het opstellen van een nationale defensiewet en de ontplooiing van de Libanese strijdkrachten. De instemming met de defensiewet door de christenen en de ontplooiing van een bataljon van het Libanese leger in het UNIFIL-gebied waren voldoende aanleiding voor Al-Hoss zijn opdracht als beëindigd te beschouwen. Daarenboven was er inmiddels een militaire raad gevormd, met als taak de vorming van een Libanees leger voor te bereiden: er is bekend gemaakt dat het de bedoeling is de strijdkrachten rond 1980 opgebouwd te hebben tot een omvang van 30.000 man. Daartoe zullen per 1 juli a.s. 18.000 recruten worden opgeroepen.

Sarkis is inmiddels met zijn pogingen gestart een regering samen te stellen, die een weerspiegeling kan vormen van de politieke en religieuze verdeling van het land. Opvallend is dat de rechtse leiders Chamoun en Gemayel van resp de Nationale Liberale Partij (NLP) en de Falangisten hun steun hebben toegezegd aan de pogingen van Sarkis. Opvallend, omdat juist in hun kringen het streven naar desintegratie van de Libanese staat zich sterk heeft gemanifesteerd: via hun openlijke steun aan het "Vrije Libanon" van Maj Haddad, in Zuid-Libanon, terwijl in een later stadium Chamoun jr. eveneens heeft gedreigd met het uitroepen van een onafhankelijk staat(je), in Noord-Libanon. De steun voor Sarkis vanuit rechtse kring lijkt daarom primair gemotiveerd uit de wens de Syrische invloeden zo beperkt mogelijk te houden. Ook andere geluiden uit deze hoek, die op een verzoening met Syrische doeleinden zouden kunnen wijzen, dienen in de eerste plaats te worden geïnterpreteerd naar de wens van de rechtse groeperingen op welke manier dan ook de invloeden van buitenaf te minimaliseren.

Overigens blijft het rumoerig op het Libanese slagveld: mede onder invloed van de Israëlische vergeldingsacties barstten medio mei rond Beirut weer gevechten los tussen de leden van

de Nationale Syrische Socialistische Partij samen met PLO-mensen enerzijds en de Falangisten gesteund door NLP-mensen anderzijds. Eerder deze maand waren leden van deze laatste twee groeperingen reeds onderling slaags geraakt. Alvorens evenwel het conflict voor de rechtse samenwerking desastreuze proporties kon aannemen, kondigden de resp leiders een fusie tussen beide partijen aan, en de vorming van een gemeenschappelijk commando onder leiding van Gemayel en Chamoun.

Over het geheel genomen lijkt het onwaarschijnlijk, dat Sarkis erin zal slagen de stabiliteit van het land te herstellen via zijn regering van nationale eenheid. Niet alleen zijn de binnenlandse conflicten daarvoor te scherp, maar daarmee verbonden vormt ook de externe druk door de Syrische militaire aanwezigheid en de Israëliische militaire acties tegen de Palestijnen een te zware last om een weg te vinden die de strijdende partijen op korte termijn tot elkaar kan brengen.

Geheim

c. Zuid-Libanon

De Libanese crisis en de gevolgen van het Egyptisch-Israëliisch vredesverdrag komen in het bijzonder in het Zuiden van Libanon naar voren: de eerste actie van de Libanese regering om via het sturen van een bataljon van het geregelde leger haar gezag - op zeer bescheiden schaal weliswaar - te herstellen leidde tot de proclamatie van het "Vrije Libanon" door Majoor Haddad. Hiermee demonstreerde deze definitief de rol van zijn enclave als bufferstaat voor Israël. De heftige oppositie van Palestijnse kant tegen het vredesverdrag nam vanuit Zuid-Libanon de vorm aan van een escalatie van terroristische acties op Israëliisch grondgebied.

De reactie van Israël was - volgens verwachting - onmiddellijke vergelding.

Hiermee bewerkstelligde zij echter wel, dat de steun van de bevolking in Zuid-Libanon voor de PLO afnam, en er een vluchtingenstroom van naar schatting 80.000 mensen op gang kwam.

Onder deze omstandigheden achtte Haddad de gelegenheid gunstig om tot een uitbreiding van zijn zône over te gaan, via het stellen van ultimata aan meerderdorpen langs de grens van zijn enclave.

Het is nu met name de Libanese regering eraan gelegen de UNIFIL te gebruiken als instrument voor het herstel van het wettige gezag in Zuid-Libanon en de eliminatie van de De Facto Forces (DFF) van Haddad. Daartoe heeft de Libanese regering in een memorandum aan de Verenigde Naties verzocht nieuwe stappen te

nemen ten behoeve van de uitvoering van het gefaseerde programma onder resolutie 444 (1979) van de Veiligheidsraad. Zich beroepend op de vervulling van haar eigen taak, nl. de ontplooiing van het bataljon, verwacht de Libanese regering nu, dat UNIFIL haar gezag vestigt in het gebied, waarbij de noodzaak wordt gestipuleerd, dat het mandaat zo wordt geformuleerd, dat ook de grensstrook van Haddad eronder gevat kan worden. Dit zal moeten betekenen - naar het oordeel van de Libanese regering - dat UNIFIL versterkt wordt teneinde zichzelf te kunnen verdedigen, en dat het zal optreden als een actieve militaire eenheid, waarbij gebruik van geweld dus niet mag worden uitgesloten. Aangezien een en ander niet zonder Israëliëse medewerking zal kunnen geschieden, roept de Libanese regering op tot een complete Israëliëse terugtrekking van troepen uit het Zuiden.

Deze hebben daar - naar haar mening - nog steeds een effectieve rol, in strijd met de resoluties van de Veiligheidsraad en het VN-Handvest.

Deze druk van de kant van de Libanese regering verscherpt voor UNIFIL het dilemma waarvoor zij in feite vanaf het begin heeft gestaan: de effectieve ten-uitvoer-legging van de Libanese eisen is niet mogelijk zonder Israëliëse instemming, en een directe confrontatie met de vazalstaat van Haddad zal onder de huidige omstandigheden de Israëliërs weerbarstiger dan ooit maken.

De instandhouding van deze veiligheidsgordel vormt voor de Israëliërs een noodzakelijke voorwaarde om de escalatie van PLO-terrorisme nog enigszins in toom te houden.

Optreden van UNIFIL tegen Haddad treft in de ogen van Jeruzalem de veiligheidsbehoeften van de Joodse staat in het hart.

Vandaar ook de onwrikbare houding van Israël in de kwestie Zuid-Libanon, en de harde opstelling tegenover de zelfs bescheiden - doch wel vitale - eis van een veiligheidsgordel rond het UNIFIL-hoofdkwartier te Nakoera. Het lijkt onwaarschijnlijk, dat de Israëliëse regering zal buigen voor de internationale druk: nu de onmiddellijke dreiging aan het Egyptische front is verdwenen, en de Palestijnen juist vanuit Zuid-Libanon deze "upgrading" van de Israëliëse veiligheid trachten te saboteren zijn de Israëliërs in staat om aan het noordelijk front zwaarder geschut in te zetten. Libanon als zwakste (vanwege de burgeroorlog), belangrijkste (vanwege het centrum van Palestijnse activiteit) en gemakkelijkste (vanwege het "Vrije Libanon" als argument) schakel van het anti-Israëliëse front, vormt voor de Israëliëse mili-

taire acties een natuurlijk mikpunt.

De taak van UNIFIL is in de Israëlische opvatting dan ook niet meer dan het voorkomen van PLO-infiltraties; duidelijk is dat dit lijnrecht ingaat tegen de verwachtingen van de Libanese regering. Voorlopig betekent dit dat de bestaande positie van de VN-macht gehandhaafd blijft; wel bestaat het gevaar, dat bij onverantwoorde acties van de kant van de OFF UNIFIL meer daadwerkelijk de zijde van de Libanese regering zal moeten kiezen. De Israëlische reactie laat zich dan raden: van meerdere kant komen geluiden om met het aflopen van het mandaat op 19 juni a.s. de VN-troepen terug te trekken i.v.m. de kwetsbaarheid onder het huidige strijdgewoel. Meer dan ooit blijkt dan de zwakte van UNIFIL, en haar afhankelijkheid van de strijdende partijen.